

Nevoliči

Václav Mezřický

Envigogika 8 (3) – Inspirace (Nerecenzované články)/ Inspiration (Non-reviewed articles)

Publikováno/published 15. 10. 2013

<http://dx.doi.org/10.14712/18023061.392>

Abstrakt

Stručný komentář k současným parlamentním volbám – autor spatřuje důvody rezervovaného postoje v přezrávajícím politickém systému a neschopnosti politiky odpovídat na zásadní výzvy doby.

Abstract

A brief commentary on the current parliamentary elections – the author considers the reasons for the reserved attitude of voters to lie in the out-of-date political system and politicians' failure to respond to the fundamental challenges of the times.

Kdo nejde volit, kdo nehodlá volit, se vyřazuje vědomě z politické společnosti. Snadno o něm lze prohlásit, že je politický deprivant. Otázka je zda to platí, i pokud je to vědomý projev vůle a nikoliv výsledek působení ochablého vztahu k těm politicky angažovaným a uvědoměným, k jejich politickému systému.

Podle nejsoučasnejších průzkumů nejsou v Čechách rozhodnuty, koho volit, asi dvě pětiny voličů. V některých zemích účast při volbách je pod sankcí, kdo nejde volit, platí pokutu, i když mírnou. Není sporu, že vysoká volební neúčast může vést k destabilizaci celého systému: slabá legitimita zvolených od počátku podlamuje jejich autoritu.

Jaké jsou obvyklé důvody rezervovaného postoje k volbám? Jistě to je na prvním místě znechucení ze stavu politické kultury, pohrdání morálními kvalitami politických elit. Politika se dostala do situace, kdy přestává být morální normotvornou silou, ztrácí schopnost posilovat či dokonce vytvářet všemi respektované základní mezilidské vazby. Už komunistický režim této roli politiky zasadil smrtelné rány – současný systém v podstatě jen paběrkoval na rozkotaném historickém hřišti. Poslední aféry Nečasovy vlády zasadily této funkci politiky téměř ránu z milosti. Stojí zato odcitovat z knihy německého autora Petera Hahneho „Konec legrace“ (dovoláme se jí ještě několikrát): „Pluralismus, který nemá pevnou půdu a žádné základy, vede k fundamentálnímu znejistění naší společnosti“.

Jiným důvodem je nepochybně jakási přesycenost civilizací: věci jdou samy od sebe, každé ráno je čerstvý chléb, cena benzínu nepřekračuje snesitelnou míru – a především cena piva je dostupná i pro bezdomovce, tak proč se starat. Taková kulturně-civilizační ochablost se netýká obvykle jen vztahu k volbám, zrcadlí zlhostejnění k osudovému společenství jako celku. A opět Peter Hahne: „Stále více lidí se stahuje na tribuny a z povzdálí své pohodlné lóže sleduje těch několik málo osob, které se lopotí na hřišti“. Dodejme: pokud se lopotí, politici to ovšem nejsou.

V předvolebním eseji německého týdeníku Die Zeit autor Thomas Assheuer vybírá pro charakteristiku nevoličů postavu Bartlebyho ze stejnojmenné Melvillovy povídky. Bartlebyho charakterizuje nakonec totální odmítání všeho: „I would prefer not to.“ Tváří v tvář tomu, čeho jsme svědky v přezrávajícím politickém systému, se zdá, že tento postoj je nejautentičtější odpověď na neschopnost politiky odpovídat na zásadní výzvy doby. Podle Slavojе Žižka je přeci zřejmé, že k čemu se ekonomické elity chystají, pokud již dílo není dokonáno, je snaha o úplnou expropriaci veřejného prostoru. Tradiční politika se s touto výzvou nedovede vyrovnat – nejen u nás. Ne pouze pro svou srostlost s ekonomickými elitami, ale také pro celkovou slepotu ke všemu, co přesahuje rámec tradičně demokratické politické konvence: takže se řeší v české politické kampani důchody a ne imigrační politika, zaměstnanost a nikoliv skutečně základní restrukturalizace ekonomiky, korupce a nikoliv důsledné zdaňování firem. Současná politika nerozpoznává skutečně aktuální historické výzvy, jakými jsou komplexní odpovědi na environmentální výzvy od energetiky až po úsporné hospodaření s půdou, vnímání světa jako jednoho celku, jakkoliv je to celek roztříštěný ve svých zájmech a vývojových tendencích, nemluvě o prosazování skutečně jednotné evropské politiky vůči tomuto světu, který Evropu stále zřetelněji vytlačuje z pozice jednoho z hlavních hráčů na světovém jevišti.

Co tedy lze očekávat, je velká změna, která – pokud nastane – nebude vycházet z politiky. Musí zřejmě nastat obrat ve voličích samých, aby mohlo dojít ke změnám v institucích, musí se nejdřív nově, jinak formovat uspořádání vztahů mezi lidmi, ba vztahů lidí ke světu a k sobě navzájem, aby vůbec nějak mohl společenský organismus opět fungovat životněji. Hahne odkazuje k citátu německého filosofa Maxe Horkheimera, který říká: „Politika bez teologie je absurdní.“ V Čechách tento výrok zní absurdně na druhou, neřkuli směšně. Ale nevoliči svým postojem jsou této pravdě nejbližší.

Dne 14.10.2013